TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2006. gada 6. aprīlī *

Lieta C-274/04

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Finanzgericht Hamburg* (Vācija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2004. gada 16. jūnijā un Tiesā reģistrēts 2004. gada 28. jūnijā, tiesvedībā

ED & F Man Sugar Ltd

pret

Hauptzollamt Hamburg-Jonas.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs P. Janns [*P. Jann*], tiesneši K. Šīmans [*K. Schiemann*], N. Kolnerika [*N. Colneric*], E. Juhāss [*E. Juhász*] (referents) un E. Levits,

* Tiesvedības valoda — vācu.

ģenerāladvokāts F. Ležē [*P. Léger*],
sekretāre K. Štranca [*K. Sztranc*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2005. gada 16. jūnijā,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *ED & F Man Sugar Ltd* vārdā — H. J. Prīss [*H.-J. Prieß*] un M. Nīsteda [*M. Niestedt*], *Rechtsanwälte*,

— *Hauptzollamt Hamburg-Jonas* vārdā — G. Zebere [*G. Seber*], pārstāve,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — G. Brauns [*G. Braun*], pārstāvis,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus tiesas sēdē 2005. gada 29. septembrī,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt 11. panta 1. un 3. punktu Komisijas 1987. gada 27. novembra Regulā (EEK) Nr. 3665/87, ar kuru

nosaka kopējus sīki izstrādātus noteikumus eksporta kompensāciju sistēmas piemērošanai lauksaimniecības produktiem (OV L 351, 1. lpp.), kas grozīta ar Komisijas 1994. gada 2. decembra Regulu (EK) Nr. 2945/94 (OV L 310, 57. lpp., turpmāk tekstā — "Regula Nr. 3665/87").

2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *ED & F Man Sugar Ltd* (turpmāk tekstā — "*ED & F Man Sugar*") un *Hauptzollamt Hamburg-Jonas* [Hamburgas-Jonasas Galvenā muitas pārvalde] (turpmāk tekstā — "*Hauptzollamt*") par Regulas Nr. 3665/87 11. panta 1. punkta pirmās daļas a) apakšpunktā paredzētās sankcijas piemērošanu šai sabiedrībai, ko minētā iestāde veica, pamatojoties uz lēmumiem par piešķirtās kompensācijas atgūšanu, kuri ir pieņemti atbilstoši šī panta 3. punktam.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

3 Regulas Nr. 2945/94 preambulas pirmais līdz trešais apsvērums un piektais apsvērums ir izteikti šādi:

"tā kā spēkā esošajā Kopienu tiesiskajā regulējumā ir paredzēts piešķirt eksporta kompensācijas, pamatojoties tikai uz objektīviem kritērijiem, kas jo īpaši attiecas uz eksportētā produkta daudzumu, veidu un īpašībām, un tā ģeogrāfisko galamērķi; tā kā, ņemot vērā gūto pieredzi, būtu jāpastiprina pasākumi, lai apkarotu pārkāpumus un sevišķi krāpšanu, kas var nodarīt kaitējumu Kopienu budžetam; tā kā tādēļ ir jāparedz pārmaksāto summu atgūšana un sankcijas, lai veicinātu eksportētājus ievērot Kopienu tiesisko regulējumu;

tā kā, lai nodrošinātu eksporta kompensāciju sistēmas pareizu darbību, sankcijas būtu jāpiemēro neatkarīgi no vainas subjektīvā elementa; tā kā tomēr ir lietderīgi zināmos gadījumos atbrīvot no sankcijām, īpaši, ja ir notikusi acīmredzama kļūda, ko ir atzinusi kompetentā iestāde, un paredzēt smagākas sankcijas, ja darbība ir veikta apzināti;

tā kā, ja eksportētājs iesniedz kļūdainu informāciju, tas šīs kļūdas neatklāšanas gadījumā var izraisīt nepamatotu kompensāciju izmaksu; tā kā, atklājot kļūdu, ir pilnīgi pamatoti eksportētājam piemērot sankciju, kuras apmērs ir proporcionāls naudas summai, ko tas būtu nepamatoti saņēmis kļūdas neatklāšanas gadījumā [..]

[..]

tā kā līdz šim gūtā pieredze, pārkāpumi un it īpaši šajā kontekstā konstatētie krāpšanas gadījumi parāda, ka šādi pasākumi ir vajadzīgi, samērīgi, pietiekami pārliecinoši, un tie ir jāpiemēro vienveidīgi visās dalībvalstīs".

4 Regulas Nr. 3665/87 3. pantā 1. un 5. punkts nosaka:

"1. Eksporta diena ir datums, kurā muitas iestāde pieņem eksporta deklarāciju, kurā ir noteikts, ka kompensācija tiks pieprasīta.

[..]

5. Lai varētu saņemt kompensāciju, eksportēšanā izmantotajam dokumentam ir jāsatur visa informācija, kas vajadzīga, lai aprēķinātu kompensācijas summu, proti:

a) produktu apraksts, kas veidots saskaņā ar eksporta kompensācijām piemērojamo nomenklatūru;

b) produktu neto svars vai, vajadzības gadījumā, daudzums, izteikts mērvienībās, ko izmanto, aprēķinot kompensāciju;

c) ja tas ir vajadzīgs, lai aprēķinātu kompensāciju, — attiecīgo produktu sastāvs vai atsauce uz to.

Gadījumā, ja šajā punktā minētais dokuments ir eksporta deklarācija, tai tāpat jāsatur šīs norādes, kā arī norāde "kompensācijas kods"."

5 Regulas Nr. 3665/87 5. panta 1. punkta pirmā daļa paredz:

"Papildus nosacījumam, ka produkts ir atstājis Kopienas muitas teritoriju, diferencētas vai nediferencētas kompensācijas samaksa ir atkarīga no tā, vai produkts, ja vien tas transportēšanas laikā nav gājis bojā nepārvaramas varas

apstākļu rezultātā, divpadsmit mēnešu laikā pēc eksporta deklarācijas pieņemšanas ir importēts trešajā valstī vai, attiecīgā gadījumā, noteiktā trešajā valstī, un:

a) ja pastāv nopietnas šaubas attiecībā uz produkta patieso galamērķi,

vai

b) ja attiecībā uz produktu, pamatojoties uz atšķirību starp eksportētam produktam piemērojamo kompensāciju un piemērojamo ievedmuitu līdzvērtīgam produktam brīdī, kad pieņemta eksporta deklarācija, pastāv iespēja, ka tas atkārtoti tiks ievests Kopienā."

6 Regulas Nr. 3665/87 11. panta 1. punkta pirmā līdz ceturtā daļa, piektās daļas pirmais teikums un 3. punkts nosaka:

"1. Ja atklājas, ka eksportētājs, kas pretendē uz eksporta kompensāciju, ir iesniedzis pieteikumu par lielāku kompensāciju nekā pienāktos, tad pamatotā kompensācija par attiecīgo eksportu ir tā, kas piemērojama faktiski eksportētajam produktam un no kuras ir atskaitītas šādas summas:

a) puse starpības starp to kompensāciju, par kuru tika iesniegts pieteikums, un to, kas piemērojama faktiskajam eksportam;

b) divkārša starpība starp to kompensāciju, par kuru tika iesniegts pieteikums, un to, kas piemērojama, ja eksportētājs ar nolūku iesniedza nepatiesu informāciju.

Par kompensāciju, par kuru ir iesniegts pieteikums, uzskata summu, kas aprēķināta, vadoties no informācijas, kas iesniegta, ievērojot 3. pantu vai 25. panta 2. punktu. Ja kompensācijas likme mainās atkarībā no mērķa, tad kompensācijas, par kuru iesniegts pieteikums, diferencēto daļu aprēķina, izmantojot informāciju, kas iesniegta, ievērojot 47. pantu.

Sankciju, kas paredzēta a) apakšpunktā, nepiemēro:

— nepārvaramas varas gadījumos;

— izņēmuma gadījumos, pastāvot ārpus eksportētāja kontroles esošiem apstākļiem, kas iestājas pēc tam, kad kompetentās iestādes pieņēmušas eksporta deklarāciju vai maksājuma deklarāciju, ar nosacījumu, ka eksportētājs tūlīt pēc šādu apstākļu konstatēšanas un 47. panta 2. punktā noteiktajā termiņā informē kompetentās iestādes, ja vien kompetentās iestādes jau nav konstatējušas, ka pieprasītā kompensācija nav pareiza;

— gadījumos, ja kompensācija, par kuru ir iesniegts pieteikums, ir acīmredzami kļūdaina, ko atzīst kompetentā iestāde;

— gadījumos, kad kompensācijas pieteikums atbilst Regulai (EK) Nr. 1222/94 [..] un jo īpaši tās 3. panta 2. punktam, un kompensācija ir aprēķināta, pamatojoties uz vidējiem daudzumiem, ko izmanto kādā noteiktā laikposmā,

— svara korekcijas gadījumos, ja svara atšķirības balstās uz atšķirīgu nosvēršanas metodi.

Ja a) vai b) apakšpunktā noteiktā samazinājuma rezultātā tiek iegūta negatīva summa, šo negatīvo summu maksā eksportētājs.

Ja kompetentās iestādes ir konstatējušas, ka pieprasītās kompensācijas summa ir neatbilstoša, ka izvešana nav notikusi un ka, attiecīgi, kompensācijas samazinājums nav iespējams, eksportētājs maksā summu, kas atbilst a) vai b) apakšpunktā noteiktajai sankcijai. [..]

[..]

3. Neierobežojot pienākumu maksāt negatīvo summu, ievērojot 1. punkta ceturto daļu, nepamatotas kompensācijas izmaksas gadījumā labuma guvējs atlīdzina nepienācīgi saņemtās summas, kas ietver jebkuru soda maksājumu, kurš piemērojams, ievērojot 1. punkta pirmo daļu, un procentus, kas aprēķināti par laiku no maksājuma datuma līdz atlīdzināšanas datumam. [..]

[..]"

Valsts tiesiskais regulējums

7 1976. gada 25. maija Administratīvā procesa likuma (*Verwaltungsverfahrensgesetz*, *BGBl. 1976 I*, 1253. lpp.) 48. pants nosaka:

"Nelikumīga administratīvā akta atcelšana

Likumīgā spēkā stājušos administratīvo aktu var atcelt pilnā apmērā vai daļēji, nosakot, ka akts zaudē spēku no tā atcelšanas brīža vai retroaktīvi. Konstitutīvu vai deklaratīvu administratīvo aktu, kas nosaka tiesības vai juridiska rakstura priekšrocības (labvēlīgs administratīvais akts), var atcelt tikai tad, ja ir ievēroti 2.–4. punkta noteikumi.

[..]"

8 Minētā likuma 51. pants ir izteikts šādā redakcijā:

"Procesa pārskatīšana

Pēc ieinteresētās personas lūguma iestāde lemj par galīga administratīvā akta atcelšanu vai tā grozīšanu:

1. ja ieinteresētai personai par labu ir mainījušies faktiskie vai tiesiskie apstākļi, kuri bija par pamatu administratīvā akta pieņemšanai;

2. ja ir jauni pierādījumi, kuri būtu par pamatu ieinteresētai personai labvēlīgāka lēmuma pieņemšanai;

3. ja ir pārskatīšanas pamati Civilprocesa likuma (*Zivilprozessordnung*) 580. panta nozīmē.

[..]"

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

9 1998. gada februārī *ED & F Man Sugar* kompetentam muitas birojam iesniedza četras eksporta deklarācijas par 100 tonnu baltā cukura eksportu uz Poliju, par ko tā lūdza piešķirt eksporta kompensācijas. Ar četriem 1998. gada 6. aprīļa lēmumiem *Hauptzollamt* piešķīra pieprasītās kompensācijas.

10 Pēc *Zollkriminalamt Köln* (Ķelnes muitas izmeklēšanas iestāde) veiktās izmeklēšanas, kurā tika atklāti fakti, ka baltais cukurs, kas šķietami tika eksportēts uz Poliju, Čehijas Republiku un Šveici, nav sasniedzis trešās galamērķa valstis, *Hauptzollamt*, pārbaudot *ED & F Man Sugar* iesniegtos dokumentus, kuri pierāda preču nonākšanu galapunktā, konstatēja, ka iepriekšējā punktā minētie ar komerciālo darījumu saistītie dokumenti pierāda nevis to, ka eksportētās preces tika laistas brīvā apgrozībā Polijā, bet vienīgi pilnveidošanas režīma piemērošanu šīm precēm. *ED & F Man Sugar* paziņoja, ka nespēj sniegt šādu informāciju par šī sūtījuma likteni, jo tā nevar saņemt papildu informāciju no sava darījuma partnera. Ar četriem precizējošiem 2000. gada 17. aprīļa lēmumiem *Hauptzollamt*, pamatojoties uz Regulas Nr. 3665/87 11. panta 3. punkta pirmo daļu līdz ar šīs regulas 5. panta

1. punkta pirmās daļas a) apakšpunktu, pieprasīja *ED & F Man Sugar* atmaksāt izmaksātās kompensācijas (turpmāk tekstā — "atgūšanas lēmumi"), kura minētās summas atmaksāja, šos lēmumus nepārsūdzot.

11 Turpmāk, piemērojot Regulas Nr. 3665/87 11. panta 1. punkta pirmās daļas a) apakšpunktu, *Hauptzollamt* ar katru no četriem 2000. gada 5. jūnija lēmumiem (turpmāk tekstā — "lēmumi, ar kuriem piemērota sankcija") piemēroja *ED & F Man Sugar* sankciju. Tā uzskatīja, ka, tā kā atgūšanas lēmumi ir galīgi, ir skaidrs, ka šis uzņēmums bija pieprasījis kompensāciju, kas ir augstāka par piemērojamo kompensāciju.

12 Pēc tam, kad *Hauptzollamt* noraidīja *ED & F Man Sugar* iesniegto sūdzību par minētajiem lēmumiem, ar kuriem piemērota sankcija, šī iepriekš minētā sabiedrība iesniedza prasību iesniedzējtiesā, norādot, ka, ņemot vērā to, ka *Hauptzollamt* nebija kompetenta pieprasīt eksporta kompensāciju atmaksu, tā nebija tiesīga piemērot sankciju. Tiesa 2000. gada 14. decembra spriedumā lietā C-110/99 *Emsland-Stärke* (*Recueil*, I-11569. lpp.) ir nospriedusi, ka saskaņā ar Regulas Nr. 3665/87 5. panta 1. punktu pierādījumu par preču nodošanu patēriņam trešajā galamērķa valstī var prasīt tikai līdz eksporta kompensācijas izmaksai. Šajos apstākļos iesniedzējtiesa nosprieda, ka tās izskatāmajā lietā ir nepieciešama Kopienu tiesību, proti, Regulas Nr. 3665/87 11. panta 1. un 3. punkta, interpretācija.

13 Šādos apstākļos *Finanzgericht Hamburg* [Hamburgas Finanšu tiesa] nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:

"1) Vai pārsūdzības procesā par lēmumu, ar kuru piemērota sankcija, kurš pamatojas uz Regulas Nr. 3665/87 11. panta 1. punkta pirmo daļu, valsts

iestādes un tiesas ir tiesīgas pārbaudīt, vai eksportētāja pieprasītā kompensācija ir lielāka par piemērojamo kompensāciju, ja minētās regulas 11. panta 3. punkta pirmajā daļā paredzētais atgūšanas lēmums ir kļuvis galīgs pirms lēmuma, ar kuru piemērota sankcija, pieņemšanas?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša: vai lietā par lēmumu, ar kuru piemērota sankcija atbilstoši Regulas Nr. 3665/87 11. panta 1. punkta pirmajai daļai, [iesniedzējtiesas lēmumā] izklāstītajos apstākļos drīkst pārbaudīt, vai eksportētāja pieprasītā kompensācija ir lielāka par piemērojamo kompensāciju, lai ņemtu vērā starplaikā izveidojušos Kopienu tiesību interpretāciju?"

Par pirmo jautājumu

14 Kā ģenerāladvokāts norādījis secinājumu 41. punktā, atšķirībā no atgūšanas lēmuma, kas vienkārši paredz nepamatoti saņemta finanšu labuma atgūšanu, lēmums, ar kuru piemērota sankcija, nozīmē ievērojamu piemērojamās kompensācijas summas samazināšanu vai naudas soda samaksu gadījumā, ja šī samazinājuma rezultātā tiek iegūta negatīva summa.

15 Šajā sakarā Tiesa ir vairākkārt nospriedusi, ka sankciju, pat ja tai nav krimināltiesiska rakstura, var piemērot tikai tad, ja tā balstās uz skaidru un viennozīmīgu tiesisko pamatu (1984. gada 25. septembra spriedums lietā 117/83 *Könecke*, *Recueil*, 3291. lpp., 11. punkts; iepriekš minētais spriedums lietā *Emsland-Stärke*, 56. punkts, un 2002. gada 11. jūlija spriedums lietā C-210/00 *Käserei Champignon Hofmeister*, *Recueil*, I-6453. lpp., 52. punkts).

16 Regulas Nr. 3665/87 11. panta 1. punkta pirmā daļa paredz sankcijas piemērošanu gadījumā, ja ir konstatēts, ka, lai saņemtu eksporta kompensāciju, eksportētājs ir pieprasījis lielāku kompensācijas apmēru nekā piemērojamā kompensācija.

17 No šīs normas neizriet, ka minēto lēmuma, ar kuru piemērota sankcija, piemērošanas nosacījumu var uzskatīt par iestājušos tā vienkāršā iemesla dēļ, ka pastāv atgūšanas lēmums, kurš ir pieņemts, pamatojoties uz Regulas Nr. 3665/87 11. panta 3. punkta pirmo daļu, vai ka to var secināt vienkārši no tā, ka tirgus dalībnieks šo atgūšanas lēmumu nav apstrīdējis.

18 Likumības un tiesiskās drošības princips nosaka, ka, pārbaudot lēmuma, ar kuru piemērota sankcija, kurš ir pieņemts atbilstoši Regulas Nr. 3665/87 11. panta 1. punkta pirmajai daļai, tiesiskumu, valsts iestādēm un tiesām jāspēj pārbaudīt, vai eksportētājs faktiski ir pieprasījis kompensāciju, kas pārsniedz piemērojamo kompensāciju minētās normas izpratnē, neatkarīgi no tā, ka agrāks atgūšanas lēmums, kurš ir pieņemts atbilstoši minētās regulas 11. panta 3. punkta pirmajai daļai, ir kļuvis galīgs.

19 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 3665/87 11. panta 1. punkta pirmā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka pārsūdzības procesā par lēmumu, ar kuru piemērota sankcija un kurš balstās uz šo normu, valsts iestādes un tiesas ir tiesīgas pārbaudīt, vai eksportētājs ir pieprasījis lielāku kompensāciju nekā piemērojamā kompensācija minētās normas izpratnē, neskatoties uz apstākli, ka minētā panta 3. punkta pirmajā daļā paredzētais atgūšanas lēmums ir kļuvis galīgs, pirms tika pieņemts lēmums, ar kuru piemērota sankcija.

Par otro jautājumu

20 Ņemot vērā Tiesas uz pirmo jautājumu sniegto atbildi, uz otro uzdoto jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

21 Attiecībā uz pamata lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

Komisijas 1987. gada 27. novembra Regulas (EEK) Nr. 3665/87, ar kuru nosaka kopējus sīki izstrādātus noteikumus eksporta kompensāciju sistēmas piemērošanai lauksaimniecības produktiem, kas grozīta ar Komisijas 1994. gada 2. decembra Regulu (EK) Nr. 2945/94, 11. panta 1. punkta pirmā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka pārsūdzības procesā par lēmumu, ar kuru piemērota sankcija un kurš balstās uz šo normu, valsts iestādes un tiesas ir tiesīgas pārbaudīt, vai eksportētājs ir pieprasījis lielāku kompensāciju nekā piemērojamā kompensācija minētās normas izpratnē, neskatoties uz apstākli, ka minētā panta 3. punkta pirmajā daļā paredzētais atgūšanas lēmums ir kļuvis galīgs, pirms tika pieņemts lēmums, ar kuru piemērota sankcija.

[Paraksti]